

Tandvård för ditt hjärtbarn

Vi vill här informera om vikten av att ditt barn har en god tandhälsa. Att leva med ett hjärtbarn väcker känslor och det tar ofta mycket kraft. Det är då inte konstigt om barnets tänder kommer i andra hand eller rent av glöms bort. Med denna information hoppas vi att du inser vikten av att ditt hjärtbarns tänder är värda att vårdas extra.

Hjärtbarnens tänder och tandkött är utsatta av flera anledningar.

- Barnen äter mindre, men fler måltider. Måltider som ofta drar ut på tiden, och som nästan går i varandra. Många gånger kräks barnet dessutom upp maten. Bara att få i sig maten tar alltså på barnets krafter. De flesta barnen har dessutom ett ökat energibehov på grund av sitt hjärtfel. För att kompensera detta och hinna med att få i sig den näring som krävs under dygnet kan nattmål bli en lösning. Att hjärtbarn, även långt upp i åldrarna, äter både en och två gånger per natt är inte ovanligt. Detta påverkar givetvis tänderna.
- Det kan många gånger vara svårt för föräldrarna att sätta gränser för godis och ätande mellan måltiderna. Det är lätt att ta till godis som belöning eller muta. Om anhöriga eller bekanta vill överraska barnet vid besök, så blir godispåsen en nästan självklar gåva.
- Från tidig ålder har många av dessa barn daglig medicinering med sockerhaltiga preparat. Det är inte heller ovanligt med vätskedrivande mediciner som kan påverka saliven hos barnen. Dessutom slutar många av hjärtbarnens infektioner ofta med antibiotika. Kurer som många gånger blir långvariga. Det är inte ovanligt att medicinerna innehåller socker eller sväljs tillsammans med söta drycker.
- Barnen kan ha en ökad benägenhet för tandköttinflammationer.
- En del hjärtbarn har svagare emalj p g a att syresättningen varit dålig då emaljen bildades. Allt detta gör att hjärtbarnen har stort behov av att få extra hjälp och stöd från tandvården. En del av dessa problem hör till ditt barns vardag, allt går inte att ändra på. Genom att förändra en del

detaljer och förbättra ditt barns munhygien kan du vinna mycket.

Detta kan du göra:

- Ge ditt barn regelbundna måltider, även om det blir några fler än normalt.
- Undvik att barnet småäter. Tänderna behöver "vila" mellan huvudmåltiderna och med dämpad aptit blir det svårare för barnet att äta vid nästa måltid.
- Drycker bör i möjligaste mån vara osötade. Som törstsläckare är vatten bäst.
- Lördagsgodiset gör du så sockerfritt som möjligt genom att servera popcorn, salta pinnar och aspartamsötad läsk.
- Om du har möjlighet att påverka barnets medicinering, be läkaren om sockerfri medicin. Försök med tabletter istället för mixtur (flytande).
- Vänj ditt barn redan som litet att tänderna skall borstas med flourtandkräm ordentligt, morgon, kväll och efter godis. Att borsta fler gånger är inte fel, men det är viktigare att barnet upplever tandborstningen som något positivt. Är du allt för ihärdig med tandborsten kan det lätt få motsatt effekt. Ett alternativ är att barnet efter måltid sköljer munnen med vanligt vatten.
- Vid perioder av sjukdom eller sjukhusvistelse kan det många gånger vara svårt att få barnets tänder borstade. Du kan hjälpa ditt barn att skölja tänderna med en klorhexidinlösning (0,1%). Den är antibakteriell och finns att köpa receptfritt på apoteket.

Syraangrepp

Genom att borsta tänderna noga undviks hål i tänderna (karies), som uppstår genom att tandemaljen förstörs av syraangrepp. Syra bildas varje gång barnet äter, även om det bara är lite. Mest syra bildas när barnet äter eller dricker sådant som innehåller socker.

Barn som löper ökad risk för att få karies, eller bor i områden med låg fluorhalt i dricksvattnet, bör få extra fluor t ex genom att suga på fluortabletter eller tugga fluortuggummi. Fluor är ett grundämne som gör tandemaljen mera motståndskraftig mot syraangrepp och kan tillsammans med saliven t o m läka små emaljskador. Fluor förekommer bl a i vårt dricksvatten. Rådgör med tandläkaren om ditt barns behov av fluor.

Informera flera gånger

Redan vid barnets första besök hos tandvården, är det viktigt att du berättar om hjärtfelet. Tandläkaren behöver få information om: typ av hjärtfel, om barnet är opererat, vilka mediciner barnet äter, vem barnets behandlande läkare är och om denne har föreskrivit några speciella förhållningsregler. Se till att allt detta blir inskrivet i barnets journal. En hjälp kan vara det kort som du ber ditt barns kardiolog om att få. Det innehåller information om barnet och om endokarditprofylax (se nedan). Påminn om hjärtfelet och visa kortet varje gång ni kommer i kontakt med tandvården. Speciellt viktigt blir detta när det är fler personer inblandade. Många barn med hjärtfel har behov av att kontrollera sina tänder oftare än barn i allmänhet. Med ett intervall på 2-4 ggr/år kan tänderna hållas felfria eller behandlas medan skadan är liten.

Antibiotika profylax

Penicillin i förebyggande syfte (Antibiotika profylax) skall ges till alla hjärtbarn, om det finns risk för att ingreppen i munnen blir blodiga. Så kan vara fallet vid större lagningar, tandutdragning, biopsier och tandstensskrapning. Vid sådana ingrepp kan det komma in bakterier i blodet, vilket medför risk för endokardit (se nedan). När föräldrar till hjärtbarn diskuterar tänder, rör det sig ofta om antibiotikaprofylax och endokarditer. Detta är viktigt, men dock inte allt. Du börjar i hemmet, genom att ge ditt barn god munhygien och sunda kostvanor. Ansvaret för ditt barns tänder delar du med läkaren, tandläkaren och i viss mån barnet.

Får barnet ett kraftigt slag mot munnen, så att det blöder eller tänder blir lösa, bör barnet undersökas av tandläkare. I händelse av en akut tandskada är det också viktigt att du i förväg har informerat skola eller barnomsorg om ditt barns speciella behov hos tandvården och vem som är barnets behandlande tandläkare.

Specialister

Specialistkliniker i barntandvård (pedodonti) finns i de flesta landsting. Här är man van att utreda och behandla barn med speciella behov. Alla hjärtbarn bör i tidig ålder remitteras till barntandvårdsspecialist (pedodontist). Remissen kan utfärdas av barnets kardiolog eller allmäntandläkare. En påminnelse från dig som förälder kan ibland behövas. På pedodontikliniken utreds barnets situation och framtida vårdbehov. Efter detta kan de flesta gå tillbaka till sin allmäntandläkare, men vid behov finns specialisten att rådfråga både för allmäntandläkaren och föräldern.

En grupp hjärtbarn som är i särskilt stort behov av god tandhälsa, är de transplanterade barnen. Mycket skall stämma in och de får genomgå en mängd provtagningar och undersökningar innan transplantationen kan äga rum. Har inte barnet god munhälsa kan det vara ett hinder för transplantation. Medicineringen efteråt medför att immunförsvaret blir nedsatt. Det är då lätt att infektioner i tänder blossar upp. Något att reflektera över för de föräldrar vars hjärtbarn kan komma i fråga för transplantation framöver.

Endokardit

Endokardit är en inflammation i hjärtats glatta invändiga beklädnad. Den är extremt ovanlig hos friska människor och även hos hjärtbarn. Endokardit är ett så allvarligt tillstånd att alla hjärtbarn, oavsett diagnos, ges antibiotika i förebyggande syfte, i samband med vissa operativa ingrepp. Observera att det endast är vissa typer av bakterier som kan ge upphov till endokardit.

- alfastreptokocker i munhåla och luftvägar
- enterokocker i tarm och urinvägar.

När det finns virvelströmmar, som det gör vid många typer av hjärtfel, kan dessa orsaka ruggiga ytor på hjärtats glatta innerbeklädnad. Här kan bakterier fastna och ge upphov till inflammation. Symptomen är trötthet, apati, feber, viktminskning och svettningar. Det kan ibland även uppstå lokala skador i det inflammerade området, t ex hos hjärtklaffar, och blodproppar kan dessutom bildas. Om en endokardit fastställs behandlas den med stora doser antibiotika direkt till ven under en lång (tre till sex veckor) sjukhusvistelse. De flesta tillfrisknar långsamt på detta vis, men det kan också vara nödvändigt med ett operativt ingrepp.

Kontakta gärna kansliet, se kontaktuppgifter nedan.

Texten är utarbetad i samarbete med specialistbarntandvård/allmäntandläkare

